СВОБОДА SVOBODA
УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК UKRAINIAN DAILY

FOUNDED 1893

Svoboda USPS (30-420 ISSN 0274-5941) is published daily except Sundays, Mondays, and holidays by the Ukrainian National Association, Inc. at 30 Montgomery Street, Jersey City, N.J. 07302.

Subscription: 1 year — $40.00, 6 months — $22.00, 3 months — $12.00. UNA members 65¢ a month. Change of address — $1.00. Make chek or money orders payable to "Svoboda".

Postmaster: Send address changes to:
"Svoboda" • P.O. Box 346 • Jersey City, N.J. 07303

Second Class Postage paid at Jersey City, N.J.

Статті і дописи підписані авторами, не мусять відповідати поглядам Редакції. Редакція застерігає собі право в потребі виправляти і скорочувати надіслані матеріяли. Незамовлені матеріяли повертається тільки тоді, коли автор собі це виразно застереже, долучивши заадресовану коверту з відповідною поштовою оплатою. — За зміст оголошень Редакція не відповідає.

Передплата на рік $40.00, на півроку — $22.00, на 3 місяці — $12.00. Для членів УНСоюзу 65¢ місячно. За кожну зміну адреси — $1.00. Чеки і "money orders" виставляти на "Svoboda".

P.O. Box 346 Jersey City, N.J. 07303

1982 у світі

Найбільшим добром 1982 року для широкого світу було, мабуть, заощадження йому вибуху Третьої світової війни, мариво якої висіло і далі висить над світом від часу, як допущено Совєтський Союз над Дунаї і Вевтаву та дозволено йому — з активною допомогою від Заходу — перетворитись у найпотужнішу агресивну імперію з диктаторським авторитарним режимом. Між Потсдамським договором з 1945 року і 1982-им роком включно не було „великої" війни, але були „малі" „льокальні", криваві зудари. Так і в 1982 році велася ввесь рік одійчена ще з попереднього — війна між Іраком і Іраном, двома мусульманськими країнами, суперниками за володіння нафтою на Близькому й Середньому Сході. Продовжувалась окупація Совєтським Союзом Афганістану, переведена ще за урядування президента Джіммі Картера. І вибухли дві нові війни, що їх наслідки дотепер не зліквідовані.

2-го квітня 1982 року Аргентина виспала кругло 10,000 свого війська на неділеві від її берегів Фалькляндські острови, взяла в полон тамошнього британського губернатора й невеличку залогу та спровокувала Британію до такої реакції, що скінчилася трагічно для Аргентини. Виспана на води біля Фалькляндських островів великобританська „армада" після ряду кривавих зударів здобула назад Фалькляндські острови та взяла в полон аргентинського генерал-губернатора й 15,000 аргентинського війська. Проте Аргентина по нинішній день не виреклася своїх претенсій до тих островів, які зрештою, охоплюючи коло 200 острівців, мають разом територію меншу за один малий стейт Коннектикат у ЗСА й коло 2.000 (дві тисячі) мешканців англійського роду, зайнятих випасом овець. Американського державного секретареві Александрові Гейгові не вдалася посередницька мирова місія. ЗСА *проголосили свою солідарність з Великобританією* і тепер президент Регєн усе ще намагається направити взаємовідносини з Аргентиною та іншими латиноамериканськими країнами, розжаленими за таке становище Америки, приязне до Великобританії, союзника ЗСА з НАТО.

Другою великою подією був вмарш Ізраїля 6-го червня 1982 року до сусіднього Ливану стотисячним військом, щоб зліквідувати до решти Організацію палестинського визволення, яка шарпала Ізраїль із Ливанської бази. В наслідок міжнародних заходів переселено з Ливану коло 10.000 палестинських членів цієї терористичної організації, але ще тисячі палестинців залишились — твердять ізраїльці — у Ливані.

Америка, Франція й Італія вислали до Ливану міжнародне військо для заведення ладу. Американський дипломат Филип Габіб змагає до того, щоб забралися з Ливану геть усі чужі війська — ізраїльські, сирійські й палестинські, щоб замирити взаємоворожі табори ливанських християн і мусулман. Масакра 1,000 палестинських цивільних людей у Бейруті, в дільниці, що її контролювали ізраїльці, страшенно підірвала престиж Бегіна в світі.

Мировий план, проголошений президентом Регеном 1-го вересня 1982 року, що передбачає повернення арабам окупованих Ізраїлем земель — західнього побережжя Йордану й смуги Гази — та широку автономію для близько двох мільйонів палестинців, пов'язаних правно-державним союзом з Йорданією — знайшов прихильний відгук у більшості арабського світу, — але Ізраїль плян Регена відкинув. Існує надія, що непоступливий ізраїльський прем'єр Менахем Бегін буде примушений або поступитись, або відійти, і що настане мир на Близькому Сході — головно з активною допомогою від йорданського короля Гуссейна, єгипетського президента Мубарака та марокканського короля Гассана: всі вони приязні супроти ЗСА.

Третьою найбільшою проблемою року було все ще диктаторське правління генерала Войцеха Ярузельского в Польщі. Хоча він звільнив після десятимісячного ув'язнення лідера польського робітничого руху Леха Валенсу, але польський сойм схвалив продиктований комуністичною партією закон про поставлення централі незалежних робітничих спілок „Солідарність" поза закон. Ситуація ніби трохи полегшала, але напруження в Польщі продовжується, скріплене глибокою господарською кризою.

Останні revelяції про причетність комуністичної Болгарії (у порозумінні з СССР) до атентату проти Папи Івана Павла II, власне з німсти за прихильне становище Папи супроти „Солідарности" — знову закатівізувало цю кризу.

До найважливіших подій у 1982 році треба зарахувати також смерть совєтського диктатора Леоніда Брежнєва 10-го листопада м. р. і прихід до влади його наступника, як генерального секретаря компартії СССР, Юрія Андропова, учорашнього шефа страхітливого поліційного апарату КГБ. Зустріч голови американської делегації на похорон Брежнєва віцепрезидента Джорджа Буша з Андроповим вважають за „перший крок до відлиги", але знавці відносин однозначно сумніваються, чи прийде якась зміна у політиці СССР, зокрема у ділянці збройення і роззброєння.

Заснадича міжнародна проблема залишається незмінною: суперництво між ЗСА і СССР і проблема совєтського агресивного імперіялізму, якому може протиставитися тільки вільний світ під проводом З'єднаних Стейтів Америки.

Знову приходиться перегортати останню сторінку одного року і стояти перед питанням, що принесе наступний?

Але, власне кажучи, воно лише у патетичному вислові, а в дійсності нічого не кінчається з 31-им груднем та не розпочинається із першим січня — хіба картка в календарі. Те, що діялося в останньому році, повинно мати вплив на наступний рік. То, що мало понадперсічне значення, залишиться в пам'яті та матиме вплив на дальше життя.

Тому, замикаючи останню сторінку 1982-го року, мимоволі хочеться перекинути і попередні, пригадати те, що було, — просто ось лянутись назад, та поміркувати над тим, що пережилося.

А було наше американсько-українське життя жваве та повне у 1982 році; повне подій, святкувань, ювілеїв, імпрез.

Коли тільки перейдемо у думках те, що бачили та чули, то здається немов в останньому році наша спільнота в ЗСА бажала довести, що неподадки в УККА та поділ громади, який наступив у наслідок XIII Конгресу Українців Америки, ніяк не паралізує її життя на усіх інших відтинках, зокрема на культурному.

Наукові конференції, зустрічі, дискусії, доповіді на різні актуальні теми українського життя чергувалися впродовж цілого року і потвердили ще раз, який великий чезний потенціял в людях і знанні є серед нас. Питання стоїть тільки, як і на скільки ми уміємо цей потенціял використати та витягати із того висновки?

Перекидаючи картки останнього року, зупинимось на декількох подіях чи імпрезах, які викликали особливо широкий відгук та коментарі. Тут чи не на першому місці стоять багатолюдна, перша такого роду Конференція молодого українського жіноцтва; цікава своїми доповідями наукова Конференція з питань української літератури XX сторіччя; Наукова конференція молодих українських інженерів в Білому Домі; Конференція для розгляду наявности в Америці фальшивих інформацій протилетичної групи; Конференція молодечих організацій; щирокі святкування 40-річчя УПА не лише у формі академії, як це досі було прийнято, але також у спробі історично-наукового розгляду, тощо.

Все це і багато інших подій були в останньому році наскрізь позитивними явищами, якими можемо лише радіти. Ми були їхніми співучасниками, обсерваторами, а то і дехто співтворцями цих починань. Були вони будуючі, змістовні, відповідальні, хоча тут і там і у них пробивалася нитка може надмірного пафосу, чи не зовсім потрібної особистої амбіції і безкомпромісовости (до інакшедумаючих з нас), чи не достатньої підготовки.

Все ж роздумуючи над цим із перспективи декількох місяців та позбувшись першого захоплення від цих імпрез, що його вони природно у нас викликали, ставимо собі питання, який вислід, що конкретного ці вдалі почини нам залишили на майбутнє? Чи вистачить нам те, що вони прийшли, як загально стверджено, „із повним успіхом"? Чи досить, коли учасники розійшлися з почуттям, що багато цікавого та нового почули? Чи можна задоволитися самим поставленням проблеми без дальших намагань їти до її розв'язки? А вкінці, — чи справді почувають світло денне усі ті наукові, соціологічні та літературні праці, що їх підготовлено і виголошено в обмеженому місцем і часом колі слухачів?

Можливо, що організатори поодиноких імпрез мають відповідь на деякі із цих питань. Кажуть також люди з великим життєвим досвідом, що кожна позитивна подія залишає по собі слід, який скорше чи пізніше хтось відкрие та по ньому піде у дальшу дорогу.

Але нам хочеться таки спостерігати реальні і конкретні висліди недавніх подій і хочеться, щоб вони не пішли у забуття ще таки тепер, коли їх живо маємо перед очима. В іншому випадку тонує побоювання, що їхній „великий успіх" був тільки солом'яним вогнем, що яскраво запалавши не зумів нас загріти. Подумаймо про це і подбаймо про тяглість всіх цих починань, щоб вони нам дійсно принесли добрі і тривалі плоди.

Дідовича з УВУ на тему „До історії чеських поселень на Волині". Доповідач дав вичерпний історичний огляд поселень, що почалися 1861 року, та вказав на зацікавлення російських урядових чинників політично використати цей переселенчий рух з метою підсилення ненависти чехів до Австрії. Проте чехи не пішли за російським пляном; вони створили на Волині свою громаду, яка не піддалась інтеграції і на релігійному відтинку не причинилася до розколу римської Церкви, як цього бажала Москва. Чеська громада складалася з невеликого числа православних, а більшість поселенців залишилась в рядах євангеликів, чеських братів, старокатоликів та католиків.

Дуже цікава за своїм характером і підходом доповідь д-ра М. Данґеля, колишнього члена Чехо-Словацької Академії Наук. Він говорив на тему „До основної орієнтації спорідненості й розбіжности ідей у українському та чеському філософському мисленні". Він ствердив, що в українському та чеському філософському мисленні домінує європейська й західня орієнтація. Ці народи не створили своєрідної філософської системи, бо там цими справами не займалися філософи, а письменники, релігійні реформатори, мистці, політики, публіцисти тощо. Знову ж українсько-чеський духовий обмін проходив під впливом визначних культурних діячів, як Палацький, Сметана, Масарик, а з українського боку—Ганкевич, Драгоманов, Липинський.

На окреме відзначення

(Продовження на ст. 3)

Ольга Кузьмович

ОГЛЯНУВШИСЬ НАЗАД

Володимир Жила

УКРАЇНСЬКО—ЧЕСЬКІ ЗВ'ЯЗКИ

Конференція „Україна і Чехо-Словаччина." Резюме доповідей . Редактор Микола Богатюк. Мюнхенен, 1982.

Про українсько-чеські зв'язки поки не маємо грунтовних праць, а зокрема про відносини між українцями та чехами в перші десятиліття існування Українського Вільного Університету. Таким чином, конференція „Україна і Чехо-Словаччина", що відбулася 30-31-го липня ц. р. в Мюнхені з нагоди 60-ліття УВУ, є явищем наскрізь відрадним. Як і слід було сподіватися, автори доповідей не тільки використали досліджених своїх попередників, але й збагатили наші знання цієї ділянки новими цікавими спостереженнями та цінними висновками, зробленими на підставі грунтовного вивчення матеріялів, що досі залишалися поза увагою дослідників.

Керівником конференції був проф. Микола Богатюк з Лемойського коледжу, який видав книгу резюме (українською, чеською, німецькою й англійською мовами) 12 доповідей, прочитаних під час цієї ювілейної зустрічі.

Першу доповідь на тему „Чеський вплив на українську мову" виголосив проф. Олекса Горбач з Франкфуртського університету. Читаючи резюме з цієї доповіді впадає в око новий підхід автора до висвітлення порушеної теми. На його думку, чеська мова причинилася до виробления української фахової термінології, а саме, до калькових утворень на чеський зразок. Усі ці цінні запозичення усунено під час насильної русифікації української мови в СССР в 1930 роках.

Д-р Блянка Єржабкова з Інституту для соціяльно-педагогічних професій говорила на тему „Листування Івана Франка, Володимира Гнатюка та Ольги Кобилянської з чеськими науковцями". У цій доповіді вона висвітлила проблему обміну, що проходив у різних аспектах, а саме, суспільного зацікавлення науковими досвідами, розуміння літератури й політики, а також людських взаємовідношень: взаємного зрозуміння, чутливости й готовости допомоги. Українські діячі мали багато спільного з чехами — Франтішек Гавачек, Франтішек Ржегорж, Ержі Горак, Ярослав Врхлицкі, Іржі Поліка, Адольф Черний та інші, бо всі вони боролися за здобуття державної самостійности для своїх уярмлених народів. Багатство матеріялу та добрий порівняльний підхід сильно вирізняють цю працю з-поміж інших доповідей.

Про „Празьку школу в українській літературі" говорив проф. Дмитро Штогрин з Іллинойського університету в Урбані. Спинячись на культурних зв'язках, що почалися у XIX сторіччі, доповідач доповнив їх історією зв'язків 1920 -1930 років, коли українська політична еміграція, користуючись гостинністю чеської держави, творила свою літературу на чеській землі.

Доповідь „Технологічний обмін між Україною та Чехо-Словаччиною" прочитав проф. С. А. Білоус з Денверського університету. Він ствердив, що в працях економістів в Україні й у Чехо-Словаччині проявляється нахил обмежувати технологію до реальних предметів та процесів, а далі, що обмін між ними щодо переміщення цієї технології дуже незначний, бо виносить всього від 10 до 20 відсотків загального потенціялу. Таким чином виникає стан зневоснення чи вірніше небажання ширшого контакту, не зважаючи на те, що обидві держави належать до т. зв. соціялістичного блоку.

Поважним вкладом у конференцію була доповідь проф. Миколи Богатюка з Лемойського коледжу на тему „Україна та Чехо-Словаччина в інтеграційних планах Ради економічної взаємодопомоги (РЕВ). Доповідач ствердив, що „українська економіка суворо контролюється росіянами" та що будь-яка економічна лібералізація, на думку російських бюрократів, небезпечна, бо вона могла б послабити політичну контролю над Україною. Знову, що торкається чехо-словацьких публікацій, то там постійно „уникають згадки про Україну" й підкреслюють стосунки з центральними органами СССР та опанованою Москвою Радою економічної взаємодопомоги. Обмін поміж Україною і Чехо-Словаччиною сильно контрольований, що вказує на закордонно-торговельну монополію Москви та на придушення ідентичности та торговельних інтересів України на міжнародній арені.

Важливою також була доповідь мгра Володимира Кобилянського з чеськими науковцями". У цій доповіді вона висвітлила проблему обміну, що проходив у різних аспектах, а саме, суспільного зацікавлення науковими досвідами, розуміння літератури й політики, а також людських взаємовідношень: взаємного зрозуміння, чутливости й готовости допомоги. Українські діячі мали багато спільного з чехами — Франтішек Гавачек, Франтішек Ржегорж, Ержі Горак, Ярослав Врхлицкі, Іржі Поліка, Адольф Черний та інші, бо всі вони боролися за здобуття державної самостійности для своїх уярмлених народів. Багатство матеріялу та добрий порівняльний підхід сильно вирізняють цю працю з-поміж інших доповідей.

Першу доповідь на тему „Празьку школу в українській літературі" говорив проф. Дмитро Штогрин з Іллинойського університету в Урбані. Спинячись на культурних зв'язках, що почалися у XIX сторіччі, доповідач доповнив їх історією зв'язків 1920 -1930 років, коли українська політична еміграція, користуючись гостинністю чеської держави, творила свою літературу на чеській землі.

Доповідь „Технологічний обмін між Україною та Чехо-Словаччиною" прочитав проф. С. А. Білоус з Денверського університету. Він ствердив, що в працях економістів в Україні й у Чехо-Словаччині проявляється нахил обмежувати технологію до реальних предметів та процесів, а далі, що обмін між ними щодо переміщення цієї технології дуже незначний, бо виносить всього від 10 до 20 відсотків загального потенціялу. Таким чином виникає стан зневоснення чи вірніше небажання ширшого контакту, не зважаючи на те, що обидві держави належать до т. зв. соціялістичного блоку.

Поважним вкладом у конференцію була доповідь проф. Миколи Богатюка з Лемойського коледжу на тему „Україна та Чехо-Словаччина в інтеграційних планах Ради економічної взаємодопомоги (РЕВ). Доповідач ствердив, що „українська економіка суворо контролюється росіянами" та що будь-яка економічна лібералізація, на думку російських бюрократів, небезпечна, бо вона могла б послабити політичну контролю над Україною. Знову, що торкається чехо-словацьких публікацій, то там постійно „уникають згадки про Україну" й підкреслюють стосунки з центральними органами СССР та опанованою Москвою Радою економічної взаємодопомоги. Обмін поміж Україною і Чехо-Словаччиною сильно контрольований, що вказує на закордонно-торговельну монополію Москви та на придушення ідентичности та торговельних інтересів України на міжнародній арені.

Важливою також була доповідь мгра Володимира

(Продовження на ст. 3)

ПРО ЦЕ І ТЕ

Про різдвяні настрої

Бідні ми, „американські" українці. Навіть щодо святкування Різдва не можемо погодитися. Одні святкують після нового календаря, другі придержуються далі старого; одні дивляться з погордою чи жалем на других, ті на перших а до сварки на цю тему вже також не раз доходило. В останніх роках, однак, якось більшість вирішила „полюбовно", що найкраще святкувати подвійні свята. Говоримо про „ваші" і „наші" свята, спершу відвідуємо тих, що святкують за новим стилем, відтак вони відвідують нас. Жінки мають подвійну роботу. Діти дагматюють двічі дарунків, а у вислід з кожним роком у всіх нас менше різдвяних настроїв.

Бо як їх викликати нам, що говоримо про заснїжене українське село і першу зірку на гранатовому небі, коли довкруги захлистується передсвяточним гамором велике місто, дзвонять дзвіночки бородатих „дать та клосів", а на небі заграва із різнокольорових ляпсочок?

А чи можна мати справжній святочний настрій, коли „наш" Свят-Вечір припадає на звичайний робочий день, на тротуарах для збирачів сміття лежать купами посохлі ялинки, а всі подарунки продають крамниці за півцини? Чи не маємо тоді почуття, що і наше Різдво „на продажі"?

Певно, скаже дехто, святочний різдвяний настрій не у подарунках і не у зовнішніх його проявах, а все ж саме із таких на перший погляд неважливих справ складається життя і його переживання.

Ваше довкілля впливає на ваш настрій, а самітний остів так далеко...

А так хотілося б, щоб таки прийшла до нас може і не всім бажана носталгія, щоб задзвенів у вухах так добре відомий ще з дитинства вірш Лепкого:

„Далекий світ, великий час,
Пливуть літа рікою,
Гей! Що чувати там у вас?
Чи йдете з колядою?"

і щоб був настрій хоча б дружньо поколядувати.

Може прийде ця наша коляда до нас у гості 6-го січня і заєдно з нами до Святої Вечері.

Може злучить вона нас усіх — „ново і старокалендариків" — принаймні на короткий час в одну, близьку собі родину.

Може таки заспіваємо всі в один голос грімко та святочно „Бог предвічний", щоб почули аж там, куди повинні йти наші святочні думки і побажання.

О-КА

Незвичайна мистецька виставка в Ню Йорку

У неділю, 19-го грудня 1982 року, у Ню Йорку в приміщенні ОМУА відкрилась виставка картин художників з трьох поколінь однієї родини: виставлено п'ять картин Петра Холодного, старшого, 30 — Петра Холодного, молодшого і шість — Андрія Харини, правнука Холодного, старшого. Виставку влаштували Об'єднання Українців Мистців в Америці і Українська Вільна Академія Наук у ЗСА з нагоди 80-ліття Петра Холодного, молодшого.

На велелюдному відкритті виставки прийшов узяв слово ювілят. Він сказав, що це його остання виставка і то не тому, що він збирається скоро умирати, а тому, що виставки дуже тяжко влаштовувати. Холодний відзначив, що виставлені праці його батька не дають уявлення про його талант. Майже всі картини Петра Холодного, старшого загинули: їх спалили у Львові. „На мой останній виставці, — сказав мистець, — я також хотів показати праці мого внука. Ми всі — мої батько внук і я, замість спільне: поважно ставимося до мистецтва".

Петро Холодний подякував усім, хто допоміг улаштувати виставку.

Скульптор Михайло Черешньовський, голова ОМУА, у своєму слові, нагадав про свою співпрацю з Петром Холодним, мол. над іконостасом церкви св. Івана Хрестителя у Гантері і підкреслив, що кожна ікона Холодного є мистецьким твором. На цій виставці показані картини мистця, створені протягом тридцяти років в Америці.

Ювілейна виставка триватиме до неділі, 2-го січня 1983 року.

Л. Д.

Дописи з життя громад, установ, організацій чи осіб мають бути не довші за три сторінки машинопису, писані через два інтервали і лише на одному боці листка паперу. Якщо допис писаний рукою, слід також дотримуватися великих відступів поміж рядками й писати розбірливо. Дописи слід надсилати до десяти днів після відбуття даної події. Редакція застерігає за собою право скорочувати дописи й правити мову. Просимо дописувачів подавати повні імена і прізвища, не скорочуючи їх. У випадку англійських імен чи назв треба дати в дужках і їх.

Теодор Терен-Юський

КОМПОЗИТОР о. К. СТЕЦЕНКО — УКРАЇНСЬКИЙ ПАТРІОТ-САМОСТІЙНИК

(Доповідь із концерту на прославу К. Стеценка в Ню Йорку, 12-го грудня 1982 року)

Ювілей у 100-річчя від дня народження одного з наших найвизначніших композиторів Кирила Стеценка заквалювано чітко цього року у всесвітньому календарі ЮНЕСКО. Це доказ високої оцінки Стеценкової творчости та вагомости не тільки для українського народу, але і для цілого культурного світу. Наші музикологи однозгідні в тому, що талант о. Стеценка мав ще великі можливості розвитку, якби не передчасна смерть, що постигла його вже перед закінченням 40-го року життя. І власне тому воно зовсім дивно, що відносно Стеценкової смерти в нас досі не звернено належної уваги на вельми трагічний факт, що саме поневолювана Україна, комуністична Москва-мати його смерть на своєму сумлінні і відповідає, якщо не для ну смерть великого нашого композитора-патріота о. К. Стеценка. Звичайно нещодавні, і з давніші статті чи писання про нього, що були друковані тут у нас, опертні майже в цілому на „радянських" джерелах, а в Україні ніхто не посміє і не може вказувати нині на дійсного винуватця смерти цього музично-хорового велетня.

Тому мусимо приглянутись ближче і докладніше цій трагічній справі. Ми ж добре знаємо, що Москва, голосно в своїх початках окупації України, розв'язувала дуже поспішно і заборонала завжди ті організації, які виявлялися, із московсько-комуністичної точки зору, не зовсім надійними або де були одиниці, що не мали довір'я партії. До таких „непевних" організацій належала і хорово-музична секція Дніпроспілки, в якій по упадку української державности опинився і працював Стеценко. І саме до нього, як священика та національно-патріотичного представника української культури не мали комуністичні лиході ні симпатії, ні довірливого ставлення.

Тому якраз що музично-хорову секцію постановила комуністична влада знищувати. І то не зважаючи на те, що завдяки Стеценкові появилась у цьому відділі Дніпроспілки друком більшість пісень Леонтовича, а далі у приготуванні було видання творів Лисенка, Стетового, Козицького та Вериківського. Це ж Стеценко упорядкував там величезну нотозбірню. Та саме цей колосальний розмах національно-музичної праці під егідою Стеценка був для Москви небажаний.

За царату К. Стеценка — початкуючого композитора, було арештовано і тримано на провінції; це саме було вже вважче вчинити большевикам з прославленим та відомим музикотворцем. Тому, розв'язавши музично-хорову секцію Дніпроспілки, залишили вони Стеценка без праці і без якихнебудь засобів до життя. Ніхто не посмів допомогти йому влаштувати денебудь на працю. Адже для нього, як диригента, педагога, критика, вихователя і особливо заслуженої людини на полі культури, могло знайтись десятки займять у Києві. Проте він не знаходить роботи, щоб виживити собі та сім'ї.

Головну ролю у цій затії грала, очевидно злощасна партія. Стеценко не компроміси не пішов. Щоб рятувати не так себе, як сім'ю свою, він іде на парафію у село Веприк, під Фастовом, де знову береться до праці. Крім релігійних обов'язків, отець Стеценко засновує хор, приготовляється до концертової поїздки, оркеструє свої твори і все таки їздить до Києва викладати курс хорової літератури в Музично-драматичному інституті. На весну 1922 року вибухає у селі Веприк епідемія тифу, яка не щадить і о. Стеценка. Помирає він, не осягнувши навіть 40-го року життя, 29-го квітня 1922 року.

Отже мені ясно, що коли б наш композитор залишився був у Києві, де не було хвороби тифу, де були лікарі і навіть деякі ліки, то він не впав би був жертвою епідемії та не відійшов би передчасно з цього світу з безмежною шкодою для українського народу. Це тільки знову ще один із численних доказів, як окупант намагається повсякчасно нищити нашу культуру та її світочів, у цьому випадку, музичних. Проте рівночасно це не перешкоджає тій же Москві, не згадуючи навіть священного стану Стеценка та його глибокої релігійности як у житті, так і в творчості, єдиного і цінічно пишатися його великим іменням у ЮНЕСКО.

Розвій таланту і творчости Стеценка

Щодо народження і дитячих років нашого композитора, то відомо, що прийшов він на світ у сім'ї малярасамоука, 24-го травня 1882 року, в селі Квітки, на Канівщині. Вже зарання запримічено у хлопчини малярські і музичні здібности. Він бо помагає батькові у розмальовані церков. Опинившись у Софійській духовній бурсі в Києві, дежий час учився він і в малярській школі Мурацька, а потім як кандидат на священика в духовній семінарії. Стеценко відчував чим раз то більше зацікавлення музикою і, маючи абсолютний слух, наполегливо студіює самотужки гармонію, учиться гри на фортепіяні, а при тому завзято диригує хорами та пробує власних слів у композиції.

На 17-му році життя зустрічається він зі славетним Лисенком і випадок цей має вирішальний вплив на весь дальший біг його життя. Лисенко зразу запримітив музичну обдарованість молодого звеличника муз і дав йому навіть нагоду підготовити свій хор до концертової поїздки. Стеценко користає зі співпрацювання із Лисенком не тільки музично, але і національно.

По скінченні Духовної семінарії він рішається віддатися на службу музиці і народові. З російської музичної школи переходить він до школи Лисенка і стає учнем у класі гармонії Г. Любомирського. Пробує він своїх сил в обробці народних пісень та пише першу власну спробу композиції „Христос воскрес", що не дійшло до наших часів. В кожному разі вокально-хорова творчість буде панівною і найрепрезентативнішою сторінкою його недовгого життя. На другому пляні будуть його сольоспіви, театральна музика та нечисленні фортепіянові композиції.

В 1902 році компонує Стеценко до слів Бориса Грінченка відому, спопуляризовану в Західній Україні по Першій світовій війні безконкурентійним хором Котка, пісню на

(Продовження на ст. 3)